

„Politika je umenie hľadať problémy, nachádzať ich všade, nesprávne ich diagnostikovať a uplatňovať chybnú medicínu.“

Groucho Marx

Obsah

Tretí smrteľný hriech
str. 1

Škôlkari do práce!
str. 2

Zainvestované a dolietané
str. 2

Fungujúca ekonomika sa nedá kúpiť
str. 4

Trhák menom Piketty
str. 4

Harmonizácia, unifikácia, normalizácia
str. 4

Nájom alebo hypotéka
str. 5

EÚ a skryté náklady
str. 6

Práca v ohrození
str. 7

Obavy zo skupovania pôdy cudzincami sú zbytočné (rozhovor)
str. 10

Prečo je ekonomický rast ako Mona Lisa?
str. 13

Editorial

Richard Ďurana

Po necelých dvoch mesiacoch od prezidentských volieb **sme sa v Európskej únii zviditeľnili novým rekordom**. Účasť 13 % musí spôsobovať mrákoty všetkým slovenským euroúradníkom v Bruseli, ktorí teraz musia vysvetľovať, čo sa to vlastne prihodilo. No práveže sa nič poriadne neprihodilo. Slovenské politické strany (až na pár výnimiek) predvolebnú kampaň nejako prežili na vlnе všeobecných nič nehovoriacich fráz a nedokázali vo voľbách vzbudiť záujem o európske dianie. Dokumentuje to napríklad volebný program vládnej strany, ktorý zverejnili necelé dva týždne pred voľbami, len pár hodín po tom, ako INESS žiadal pre účely hodnotenia volebných programov od sekretariátu strany logo SMER-SD, či volebný program SNS, skrytý na webstránke strany pod tajuplným názvom Popradské memorandum. Ako vyplýva z nášho hodnotenia volebných programov, ktoré nájdete na [stránke INESS tu](#), niektoré strany nie úplne pochopili, aké témy sú na európskej úrovni kľúčové, iné program vyslovene odflákli.

Na najbližšie sľuby (týka sa občanov) a peniaze (týka sa reklamných agentúr a majiteľov reklamných plôch) si budeme musieť počkať do novembra, kedy budú komunálne voľby.

V predchádzajúcich číslach sme sa detailnejšie venovali novému zákonu o nadobúdaní poľnohospodárskej pôdy. Vláda aktuálne definitívne schválila finálnu podobu zákona, a tak (i keď asi bude mať dohru na Ústavnom súde), v tomto čísle nájdete rozhovor Obavy zo skupovania pôdy cudzincami sú zbytočné. Je **smutným epilógom** k zákonu, ktorý výrazne pribrzdí štart novej generácie poľnohospodárov a zabráni vlastníkovi pôdy predat' svoj majetok tomu, koho si sami vyberú.

V poslednom období sa veľa diskutuje (viac vo svete ako na Slovensku) o bestselleri francúzske-

ho ekonóma Thomasa Pikettyho. Ten sa vo svojej knihe **Kapitál v 21. storočí** venuje príjmovým nerovnostiam. Tie sa podľa neho zvyšujú a riešenie vidí v globálnej dani na bohatstvo a väčšom pre rozdelení. Odhliadnuc od skutočností, že sa hromadia informácie o chybách v údajoch v Pikettyho knihe, pri navrhovaní riešení mu uniká pointa ním nazhromaždených údajov. Tou nie je pre človeka mimo vyspelého sveta príjmová nerovnosť, ale neuveriteľná rýchlosť, akou sa stovky miliónov ľudí vďaka kapitalizmu dostali z obrovskej chudoby a v súčasnosti žijú podstatne dôstojnejšie životy než predtým. Téma sa venujeme v tomto čísle až v dvoch článkoch, *Tretí smrteľný hriech* a *Trhák menom Piketty*.

V máji sa nám podarilo zorganizovať výbornú verejnú prednášku. Pozvanie INESS porozprávať o (ne)pravdepodobných príčinách hospodárskeho rastu prijal slovenský ekonóm Dalibor Roháč, pôsobiaci v najväčšom americkom protrhovom think tanku CATO Institute. Ako ilustrujú fotky na strane 13, prednáška s názvom **Prečo je hospodársky rast ako Mona Lisa?**, ktorá sa uskutočnila v kultúrnom spote KC Dunaj, priťahla veľa divákov a rozprúdila živú diskusiu.

Tak ako v predchádzajúcich mesiacoch aj v máji sme boli s **Cenou štátu** na tour po slovenských stredných školách, tentokrát sme navštívili Žiar nad Hronom, Tisovec, Hnúšťa, Rimavskú Sobotu, Želiezovce a Vrábľe.

Opäť sme pre vás pripravili pestré čítanie, nech sa páči.

Richard Ďurana

Tretí smrteľný hriech

Juraj Karpiš

Príjmová nerovnosť obyvateľov sveta medzi rokmi 1970 a 2009 postupne klesala. Šok? Nezabúdajme, že svet nie je len USA.

Nie zdanenie a následné prerozdelenie, ale zavedenie kapitalistických pravidiel produkcie v komunistickej Číne oslobodilo z chudoby stovky miliónov ľudí. V Ázii rozbehlo nevídaný ekonomický rast, ktorý výrazne zlepšil životy viac než miliardy ľudí. O tejto najdôležitejšej správe za posledných 50 rokov sa hovorí podivuhodne málo. Namiesto skúmania tohto úspechu, intelektuálov vyspelého sveta fascinuje to, kto má viac než oni.

Nariekanie nad nerovnosťou sa oplatí. Okrem Pi-

kettyho knihy to dobre ilustruje aj ekonóm Paul Krugman. Vo veľkom štýle kaviárového socialistu si vďaka svojmu citlivému srdcu a obave o sociálnu spravodlivosť vo svete zabezpečil bokovku v Inštitúte pre príjmovú nerovnosť. Za nejaké to vystúpenie na verejnej akcii a jeden seminár ročne tam bude dostávať 225 tisíc dolárov. Iba tento príjem financovaný z daní ho posunul do 1 %. A riešením problému nerovnosti podľa neho sú? Ešte vyššie dane na výnimočne vysoké príjmy. Toho šťastného podnikateľa, ktorému sa po rokoch driny podarí zarobiť nejaký ten milión, by z peria všetci radi drali. Napriek tomu, že po prepočte na

mesačnú mzdu nakoniec môže zarábať ešte menej než Paul. Ignorujúc množstvo iných podnikateľov, ktorí sa k zisku nedopracujú nikdy. To, že trestanie podnikateľov a kapitalistov škrtí hus, ktorá kladie zlaté vajcia ekonomického rastu, je štandardný ekonomický poznatok. Vypelý stagnujúci svet by mal dnes riskujúcim podnikateľom rozdávať metále a nie užierať im z potenciálnej výhry.

Pomýlené triedne vnímanie spoločnosti pri tom neplatí ani v USA. Mobilita medzi jednotlivými príjmovými vrstvami je tam totiž prekvapivo vysoká. V priebehu 44 rokov sa až 12 % americkej populácie vo veku 25-60 rokov ocitlo vo vrchnom 1% príjmového rozdelenia aspoň na 1 rok. Až 39% Američanov strávi rok vo vrchných 5% príjmovej distribúcie, 56% sa nájde vo vrchných 10% a 73% strávi rok v najbohatších 20%.

úcie, 56% sa nájde vo vrchných 10% a 73% strávi rok v najbohatších 20%.

To, že pri sociálnej mobilitate vo vyspelých krajinách nejde ani tak o majetky či sociálnu sieť, ale skôr o genetiku, sa už začína šuškať. V politicky korektnej a preto pokryteckej verejnej diskusii to ale zatiaľ nahlas povie len málokto. Výskum putovania mien v čase odhalil, že ani vysoké a progresívne dane nespravili za posledných 40 rokov švédske

spoločenské vrstvy priepustnejšími.

Blahobyť pre všetkých vyrábajú vlastnú košeľu riskujúci podnikatelia. To, že niektorí pri tom rozprávkovo zbohatnú má osobne netrápi. Časy, keď sme boli majstrami sveta v príjmovej rovnosti, lebo sme mali všetci rovnako holý zadok, sme si užili už dosť. V metafore desivých nožníc: zaujíma ma, ako vysoko je spodná čepeľ a nie to, ako veľmi sú rozdžavené. Čo ma ale naozaj trápi, sú ľudia s bohatstvom nadobudnutým vďaka tomu, že práve im drukuje vláda, či štátna centrálna banka. S tým naozaj treba niečo robiť. Ale to je už úplne iný príbeh, ktorý ma s kapitalizmom spoločné iba kulis.

tyždeň, 24.5.2014

Škôlkari do práce!

Radovan Ďurana

Nie, žiadna detská práca sa konať nebude. Predmetom tohto komentára je tretia okamžitá výdavková priorita – budovanie škôlok. Je reakciou na komentár hlavného úradníka IFP, ktorý k Programu stability uviedol: „Medzi okamžité výdavkové priority patrí najmä odmeňovanie učiteľov a zamestnancov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a budovanie kapacít predškolského vzdelávania“.

INESS odjakživa a akosi principiálne trpí neschopnosťou podporovať budovateľské úsilie. Z časti je to spôsobené neblahými spomienkami na minulé režim, ale hlavne je to dlhodobá skúsenosť s neschopnosťou dlhodobého plánovania slovenskej verejnej správy. Ak do toho pridáme usilovné ignorovanie alternatívnych riešení (u nás platí, čo je z betónu, to neutečie), niet sa čo čudovať, že budovanie škôlok vzbudzuje v ulici Na vřšku pochybnosti.

Pre odstránenie pochybností uvedieme, že hovoríme o mestskom probléme vyspelejšej časti Slovenska. Nehovoríme o investíciách v súvislosti so vzdelávaním Rómov.

Počet detí v predškolskom veku bude klesať. V roku 2012 sa podľa Štatistického úradu narodilo o 12% menej detí ako v roku 2011. Dnes rodia najmä ženy vo veku 25-35 rokov. Demografia má obrovskú výhodu v tom, že počet budúcich žien vieme celkom presne, imigranti sa Slovensku vyhýbajú, alebo ich odhovráme. A tak už dnes vieme, že po-

tenciálnych budúcich rodičiek, dnes vo veku 15-25 rokov je o 22% menej, ako ich bolo v roku 2001. Čísla nepustia, navyše do škôlky sa chodí len tri roky. Už je neskoro liať betón, na to mali ministerskí úradníci myslieť koncom minulého desaťročia.

Toto konštatovanie však nijako neeliminuje súčasný problém, ktorý je citeľný najmä v Bratislave, a nepochybne sa dotýka aj detí členov analytickej úderky ministerstva financií. Oni tam teraz nemajú radi spojenie daňové úľavy, ale to je presne to, čo môže pomôcť mnohým rodičom.

Detské skupiny organizované zamestnávateľmi. Zámerne opakujem spojenie detské skupiny. Vyjadruje rozdiel oproti škôlke. Škôlka je štátny produkt, ktorý sa dá najlepšie popísať spojením neskutočná hromada regulácií. Vzdialenosť záchodov, počet stvorcových metrov hracej plochy, veľkosť plochy okien, možnosť výbehu, stoličky atď., atď. Je to smutný príklad toho, ako štát zbytočnými

štandardmi vytvára prekážky vzniku opatrovateľských zariadení.

Detské skupiny by boli v priestoroch zamestnávateľov. Netreba ich regulovať, pretože budú spoločným dielom dvoch motivovaných agentov. Zamestnávateľov, ktorí chcú dostať kvalifikovaných rodičov späť do práce a rodičov, ktorí majú za sebou minimálne 3 roky praxe vo výchove detí. Aby zamestnávateľia dostali nazad šikovných zamestnancov, musia im poskytnúť priestory, zaplatiť energie, či opatrovateľky. To sú náklady, ktoré zamestnávateľia vynakladajú s cieľom dosiahnuť zisk a preto by mali prirodzene predstavovať položku znižujúcu daňový základ. Ak budú rodičia prispievať na tieto škôlky, nie je dôvod im nedať daňových zľav v rozsahu, v akom štát (obec) prispieva na úschovu detí vo verejných, či súkromných škôlkach. U susedov za riekou Moravou už návrh na detské skupiny prešiel prvým čítaním v parlamente.

Teraz budú podstatné len dve veci. Odolať byrokratickému pokušeniu zaregulovať si a tlaku ostatných škôlok, ktorým sa detské skupiny nebudú páčiť. Detské skupiny totižto budú flexibilnejšie, rodičia v nich budú mať silnejšie slovo a budú sa môcť viac prispôbovať potrebám rodičov. Aj tu máme jednu radu. Uvoľnite regulačné opraty rovno všetkým škôlkam.

iness.sk, 16.5.2014

Zainvestované a dolietané

Martin Vlachynský

„Keď investuje štát, väčšinou to nedopadne dobre.“ Také myšlienky určite napadnú nejedného pasažiera prechádzajúceho sa poloprázdnyimi halami letiska v Bratislave. Miesto toho, aby sme skasirovali ponúkané slušné peniaze, znížili dlh (alebo nezvýšili dane) a nechali problémy investorovi (ako tomu v Košiciach), letisko sme „zachránili“.

A nielen to, z verejných zdrojov išlo 70 miliónov eur na výstavbu nového terminálu s kozmickou kapacitou 5 miliónov cestujúcich (minulý rok vybavilo 1,3 milióna cestujúcich, ich počet klesol už piaty rok po sebe). Minuloročná strata letiska bola 6,2 milióna eur, zisk naposledy videlo v roku 2008.

Štátny rozpočet je v takom stave, že vláda plánuje zdaňovať už aj bezdomovcov. To jej však nijako nebráni dať si rozšafné déja vu. A tak sa v zime za účasti verchušky strihala páska na novučíkom termináli popradského letiska za 2,6 milióna eur. Čo na tom, že aj na tomto letisku počty pasažierov od roku 2007 padajú ako Antonovy v Afrike. Kým v

roku 2008 letiskom prešlo 58 256 pasažierov, v roku 2013 to bolo 24 815. Teda necelých 70 pasažierov denne. Kapacita nového terminálu je trojnásobná oproti pôvodnej a dosahuje 450 pasažierov. Stroj s kapacitou viac ako 200 pasažierov (kapacita najbežnejších lietadiel radu B737 a A320) je extrémna rarita aj v Bratislave. Radšej ani nespomeniem, že prístavacia dráha letiska si v ničom nezadá so stavom slovenských ciest a v najbližších rokoch bude pýtať investíciu v rádoch mnoho desiatok miliónov eur.

Letisko každoročne prežíva vďaka dotáciám v rádoch stoviek tisícov eur od Ministerstva dopravy. To však nebráni úradníkov-investorovi v bezbrehom optimizme. „Ak by sa Jasná stala strediskom pre všetky lyžiarske disciplíny, celý svet bude poznať Vysoké a Nízke Tatry. Potom toto letisko už kapacitne

ani nebude stačiť,“ skonštatoval premiér pri strihaní pásky. To ešte netušil, že o pár mesiacov celý projekt „našej“ Zimnej Olympiády padne, pretože Poliáci v referende odmietli rozbiť prasiatka.

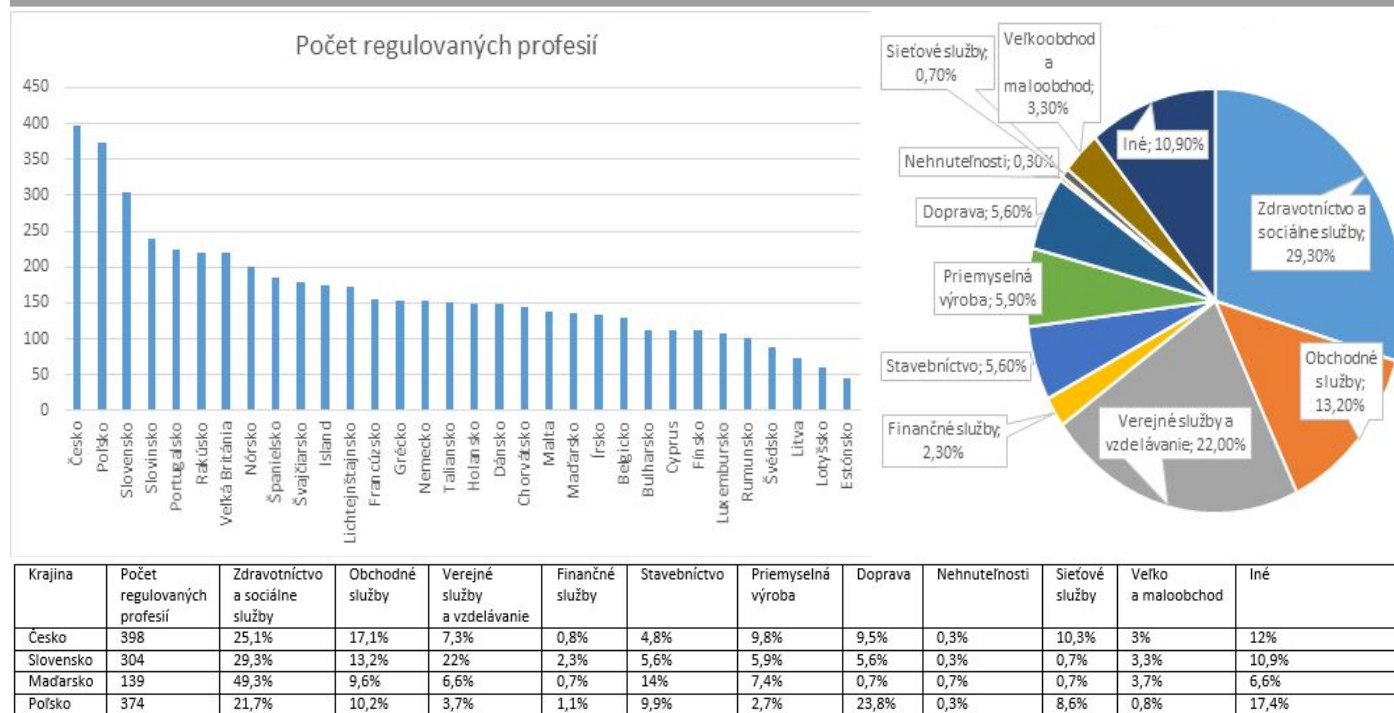
Mohli by sme napísať, že politici sú nepoučiteľní. Rozhodovanie o štátnych investíciách však neprebiehajú na základe ekonomických faktov, ale podľa počtu cvaknutí fotoaparátov. Nehovoriac o tom, že politik či

úradník, rozhodujúci o investíciách, nenesie na rozdiel od podnikateľa žiadne finančné riziko. Politikov investičný horizont siaha do najbližších volieb. Ak by predseda len hrozil neúspech aj v rámci tohto krátkeho časového horizontu, politik neváha hodiť do projektu ďalšie peniaze. V prípade Popradu sa napríklad hovorí o dotovaných linkách.

To sú zásadné dôvody, prečo takéto projekty nepatria do rúk politikov. Ďalším je samotný fakt, že žijeme v trhovom hospodárstve a nie je jasné, prečo by prevádzka regionálneho letiska pre moskovských lyžiarov mala byť v rukách štátu a platená daňami občanov. Je možnosť dostať sa urýchlene na lanovku či do aquaparku ľudským právom, sociálnou nevyhnutnosťou, alebo strategickým záujmom?

iness.sk, 29.5.2014

Porovnanie

Na stránkach Európskej komisie sa nachádza pravidelne obnovovaná štatistika profesií, vykonávanie ktorých je v jednotlivých členských štátoch regulované. Prvý graf znázorňuje počet regulovaných profesií v

jednotlivých štátoch EÚ. Druhý graf podiel jednotlivých sektorov na regulovaných profesiách na Slovensku, tabuľka dole znázorňuje podiely jednotlivých sektorov v krajinách V4. Viac informácií nájdete aj na konci tohoto

čísla Market Finesse v rubrike Anti market.

Zdroj: Európska komisia

INESS Policy Notes

INESS Policy Note 3/2013 Atómová hrozba <http://goo.gl/rCLFmG>

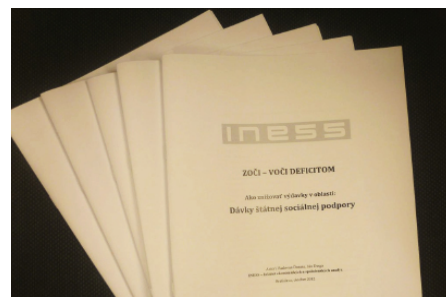
INESS Policy Note 2/2013 Minimálna mzda <http://goo.gl/D0h7dB>

INESS Policy Note 1/2013 Investičné stimuly <http://goo.gl/j1bvH>

INESS Policy Note 5/2012 Nižšími odvodmi za vyššiu zamestnanosť <http://goo.gl/lqRcY>

INESS Policy Note 4/2012 Ako znížiť výdavky v oblasti: Podpora osobnej železničnej dopravy <http://goo.gl/1JMb9>

INESS Policy Note 3/2012 Penzijný systém, kam SMERuješ? <http://goo.gl/SQrls>

Fungujúca ekonomika sa nedá kúpiť

Martin Vlachynský

Hoci sa v posledných 2-3 rokoch zdalo, že politika stimulov sa utlmí, v poslednom období sa s nimi opäť trhá vládne vrece. Slovensko posledných pár rokov sústavne klesá v rebríčkoch konkurencieschopnosti. Niet divu. Odbúravanie byrokracie napreduje pomaly. Platiť dane je vďaka novým pravidlám o vykazovaní DPH bolestivá anabáza. Nehovoriac o tom, že sadzby daní aj výška odvodov išli hore. Sadzba korporátnej dane je najvyššia vo východnej Európe. O zlepšení súdnictva zatiaľ len snívame. Podnikateľ je vykresľovaný ako triedny nepriateľ, ktorého majú skrotiť rôzne daňové kobry, či bločkové lotérie.

Ľudia sa do rozvíjania podnikania nehrnú a cítiť to aj na stagnujúcej nezamestnanosti. Riešiť spomenuté problémy je pre politika náročné a neraz si žiada krv popularity. Jednoduchšie je pracovné miesta kúpiť stimul-

mi.

Ale je tu problém. Stimuly pracovné miesta nevytvoria. Oni ich len medzi podnikateľmi prerozdedia. Aby ste mohli niekomu poskytnúť stimul (a je jedno, či priamo ako hotovosť, alebo nepriamo ako odpustenie daní), mu-

síte niekomu inému zobrať viac. Zastimulovaný podnik začne zamestnávať, vyrábať a platiť (aspoň nejaké) dane. Možno dokonca zaplatí na daniach viac, ako dostal na stimuloch. Avšak zároveň niekde peniaze vďaka vyšším daniam chýbajú. Ostatní podnikatelia zainvestujú menej, zamestnajú menej ľudí, spotrebiteľia menej nakúpia.

Na tejto strane sa zase zaplatí daní menej. A tá strata je z logiky vecí väčšia, ako zisk zo zastimulovaného podniku. Kým na trhu najlepších podnikateľov vyberáme my všetci našimi peňaženkami, o pridelení stimulov rozhodujú úradníci.

Pomoc regiónom? Zabudnite. Tie regióny, ktoré mali najvyššiu nezamestnanosť pred 15 rokmi, ju majú najvyššiu aj dnes. Stimuly im nepomohli. Fungujúca ekonomika sa totiž nedá kúpiť.

Hospodárske noviny, 19.5.2014

Trhák menom Piketty

Radovan Ďurana

Moderná ekonómia má (staro)novú živú tému. Francúzsky ekonóm Piketty tvrdí na základe analýzy údajov za veľmi dlhé obdobie, že kapitálu sa zjednodušene dlhodobo darí viac než pracujúcim.

Jedna vec je však pozorovanie a druhá zas interpretácia tohto pozorovania. Podľa niektorých ekonómov je takýto stav v rozpore s mnohými teoretickými poznatkami (napr. ne-

ustála súťaž kapitálu znižujúca návratnosť, Cowen), či Pikettyho predpovede považujú za číre dohady (Mankiw) alebo nepresné výpočty (Taleb 156). Podľa iných, toto pozorovanie zapadá do súčasnej ekonomickej teórie a príjmovou nerovnosťou sa treba zaoberať (Baláž). Typickou črtou ekonómov je však nutkanie okamžite zo svojich pozorovaní vyvodzovať odporúčania pre politikov.

V prípade Pikettyho ide o návrh vyrovňovania príjmových rozdielov osobitnými daňami. Byť opatrný v týchto návrhoch musíme byť minimálne preto, že medzi rešpektovanými ekonómami chýba v tejto veci konsenzus. O tom, že príjmová nerovnosť nie je len statické rozdelenie ľudí na 1% a 99% podľa príjmu, ale je to dynamicky vyvíjajúce sa príjmové rozdelenie – sa dočítate v preklade článku Z chudoby do prepychu a potom späť na našej

stránke. Medzi 5% najbohatších Američanov sa počas svojho života ocitne 39% populácie. A naopak, medzi 1% najbohatších vydrží 10 rokov len 0,6% šťastlivcov.

Samozrejme, v tejto debate má kľúčové postavenie otázka, či bohatne spoločnosť, alebo len bohatí. Príjmová nerovnosť sveta však vďaka kapitalizmu klesá (napr. tu, tu)

Politickí ekonómovia by mali byť pri svojich návrhoch opatrní, nikdy si nemôžu byť istí, že problém preskúmali zo všetkých strán. Pre spoločnosť môže byť preto riskantné, keď sa ekonómovia snažia z hodnotovo neutrálnej vedy spraviť opak a ekonómiu chápu ako sociálnu vedu, ktorá má naprávať zásadné spoločenské problémy.

iness.sk, 5.5.2014

Harmonizácia, unifikačia, normalizácia

Martin Vlachynský

Na nedávnom paneli v Národnom konvente mladých som mal možnosť vyjadriť znepokojenie nad pokračujúcou harmonizáciou v EÚ (teda zjednocovanie štandardov a pravidiel všetkého druhu), ktorá postupne vytlačá konkurenciu a inovácie z Európskeho priestoru.

Jeden zo spoludiskutujúcich následne opo- noval príkladom zjednotenia cien roamingu, ktorý je vraj príkladom prospešnosti harmonizácie. Avšak práve roaming je pekným príkladom, na ktorom sa dá demonštrovať škodlivý vplyv harmonizácie.

EÚ pred nedávnom stanovila stropy pre roamingové ceny volaní. Už to by malo v hlavách spustiť alarm – cenové stropy vždy znamenajú distorzii cenového mechanizmu a teda trhu ako takého. Nie je možné zlepšiť postavenie spotrebiteľa na úkor zníženia efektivity výrobcu. Ak sa zníži efektivita výroby (a zavedením cenových regulácií sa zákonite zníži), zhorší sa aj postavenie spotrebiteľa.

Samozrejme, niekto prospech z tohto opatrenia mať bude – tí, ktorí veľa cestujú a teda využívajú roaming. Napríklad Komisári či europoslanci. Naopak, náklady tohto opatrenia

dopadnú na tých, ktorí roaming nevyužívajú. Napríklad dôchodcovia. Ke ku zvýšeniu cien asi v dravom prostredí telekomu sotva príde, ale cena bude klesať pomalšie.

Táto harmonizácia zároveň bude znamenať smrť pre inovatívne produkty. Mohli vzniknúť virtuálni operátori, zameraní na roaming, či špeciálne produkty pre cestovateľov. V niektorých krajinách sveta napríklad operátori ponúkajú špeciálne simkarty pre turistov, zakúpiteľné len s pasom, ktoré majú extrémne nízke ceny volaní do zahraničia.

Otvorenie trhov členských štátov bolo a je

skvelou príležitosťou na vznik nových nápadov, vylepšení a produktov, ktoré budú lacnejšie a lepšie. Na to však nestačí len konkurencia v podobe väčšieho počtu výrobcov, ale aj konkurencia v podobe väčšieho počtu nápadov. Priestor na nápady sa však harmonizáciou postupne zužuje. Nádržka splachovača má stanovený maximálny obsah, automobiloví výrobcovia môžu používať len

jeden druh chladiva do klimatizácie, všetky stránky musia mať ultraotvorné oznámenia o tom, že používajú cookies. A pravidiel neustále pribúda.

Konkurencia sa dá posilňovať, ale len odstránením bariér, nie vytváraním nových. Zefektívňujeme aukciu frekvenčných pásiem (aby sa na Digitálnu dividendu a teda aj vstup nového operátora nečakalo rok navi-

ac), umožníme vzájomnú obchodovateľnosť pásiem medzi operátormi alebo otvorene hranice, aby rakúsky operátor mohol predávať služby aj v Bratislave. Ale harmonizácia nemá s budovaním konkurenčného trhu nič spoločné. Synonymom sú unifikácia, či také to pre nás nepekné slovo – normalizácia.

iness.sk, 14.5.2014

Cena štátu

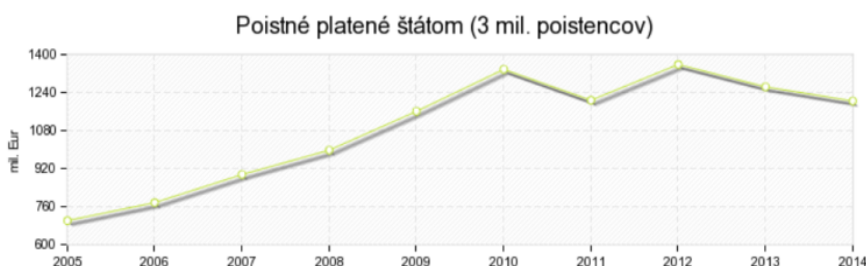
Systém verejného zdravotného poistenia pokrýva takmer všetkých občanov SR žijúcich na Slovensku. Jedná sa o povinnú schému, ktorú upravuje zákon o zdravotnom poistení. Zamestnanci, zamestnávateľia, SZČO resp. podnikatelia sa na štátnej schéme podieľajú prostredníctvom platenia povinných zdravotných odvodov. Keďže väčšina populácie SR je ekonomicky neaktívnych, platí za približne 3 milióny poistencov poistné štát.

Okruh štátnych poistencov definuje zákon. Jedná sa najmä o starobných dôchodcov, nezaopatrené deti (ktorými môžu byť pre potreby zákona študenti až do veku 30 ro-

kov, ak študujú na prvej vysokej škole), evidovaných uchádzačov o zamestnanie, a poberateľov rodičovského príspevku. Štátom platené poistné sa rozpočtuje vo výdavkoch ministerstva zdravotníctva. V minulom roku

táto suma dosiahla takmer 1,3 mld. eur a predstavovala tak približne tretinu príjmov zdravotných poisťovní.

www.cenastatu.sk

Výdavky štátu

Výdavky rezervy predsedu vlády boli v minulom roku rozpočtované v sume 1,7 mil. eur. Úpravou rozpočtu, resp. povolením prekročenia limitu dosiahli tieto výdavky v skutočnosti až 7 mil. eur. Premiér rozdeľoval „zo svojho“ spolu 350tim prijímateľom pomoci, najväčšími boli mestá Banská Bystrica, Piešťany a Levoča, ktoré dostali zhodne po 1 mil. eur na výstavbu (resp. rekonštrukciu) hokejových hál. 700-tisíc sa ušlo aj Audiovizuálnemu fondu na digitalizáciu kín.

Väčšina prijímateľov dostala rádovo tisícky eur, často sa medzi nimi objavujú športové akademie či kluby, ktoré dotácie používajú na nákup lôpt, dresov, tréningového oblečenia, či výstroje. Premiér však prispel aj na „vybudovanie otočky autobusov“ v obci či „výrobu a dodávku zvonov“ na kostol. 5-tisíc eurová dotácia sa ušla Ordinariátu Ozbrojených síl SR na vydanie publikácie „Vzťahy panónskeho kniežata Koceľa k Bavorsku a začiatok etnogenézy Slovákov.“

V tomto roku bola v schválenom rozpočte re-

Prijímateľ	Účel použitia	Suma
Hokejový klub Trnava	nákup joggingových súprav (vychádzkového oblečenia) pre 125 mladých hokejistov	5 000 €
Reformovaná kresťanská cirkev, Michalovce	výroba a dodávka zvonov vrátane pohonu	9 000 €
Obec Kostoľany pod Tribečom	podujatie k 900. výročiu prvej písomnej zmienky o obci	4 000 €
Vydavateľstvo Matice slovenskej, Martin	vydanie publikácie: Drahošlav Machala "Slovenská vlastiveda II. - Trenčianska župa"	4 000 €
ŠK Turčianska Štiavnička	nákup svetelnej tabule	900 €
Združenie - EXPRES SLOVNAFT team, Žaškov	športové podujatie - pneumatiky a letenky (jazdec, mechanik)	5 990 €
Ordinariát Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR, Marianka	vydanie publikácie Vzťahy panónskeho kniežata Koceľa k Bavorsku a začiatok etnogenézy Slovákov	5 000 €

Zdroj: www.vlada.gov.sk/data/files/4705_rpv_31122013_3.pdf, výber prijímateľov

zerva premiéra rozpočtovaná na 1,5 mil. eur. Od januára však bola navýšená štyrikrát – so súhlasom ministra financií. Neprijemnou udalosťou pre premiéra je, že prostriedky z rezervy už najnovšie poskytovať nemôže. Keďže verejný dlh vlani prekonal hranicu 55 % HDP, musel vláda podľa ústavného zákona o dlhovej brzde okrem iného pristúpiť aj k zmrazeniu používania rezervy predsedu vlády. Premiér stihol minúť takmer celú pôvodne rozpočtovanú sumu ešte pred prezidentskými voľbami.

Ak vláda považuje za dôležité poskytovať dotácie do športu, mala by to verejnosti prezentovať ako svoju prioritu, vyčleniť na ňu prostriedky príslušného ministerstva, a nastaviť čo najefektívnejšiu a systematickú schému ich čerpania. Nekoncepčné poskytovanie dotácií vybraným športovým klubom, organizáciám, či mestám z rezervy premiéra totiž môže vytvárať dojem, že tieto financie pochádzajú z peňaženky predsedu vlády, a nie z peňaženiek nás všetkých.

Nájom alebo hypotéka

Martin Vlachynský

Táto hamletovská otázka určite sadla na plecia väčšiny ľudí hľadajúcich si bývanie a pravidelne je rozoberaná aj v médiách. Víťazom porovnania býva väčšinou hypotéka a komentáre ľudí dávajú článkom za pravdu. „Načo by som platil cudziemu, keď môžem platiť na vlastné!“

Články o osobných financiách nepatria k

štandardným témam INESSu, ale keďže miskalkulácia miliónov majiteľov nehnuteľností v USA, Írsku či Španielsku bola jednou z refáze príčin vzniku krízy, venujme jej zopár odstavcov.

Je zaujímavé, že zatiaľ čo investícií do akcií alebo komodít sa Slováci stránia ako čert kríža, do nehnuteľností investujeme ako-

by automaticky. Spomedzi vyspelých krajín malo v roku 2012 Slovensko 5. najvyšší podiel vlastníctva nehnuteľností. Až 90,4% Slovákov vlastní nehnuteľnosť, v ktorej býva. Napríklad vo Švédsku to je 70%, v Rakúsku 57% a vo Švajčiarsku 44%.

Pritom je to investícia ako akákoľvek iná. Teda s rizikom zisku, ale aj straty. A ako

ukázala posledná dekáda, s rizikom nemalej straty. Pri kúpe nehnuteľnosti na seba investor berie riziko dvoch premenných. Prvou sú náklady kapitálu (úrok), druhou cena aktíva. V cene aktíva sa reflektuje nielen národný trh, ale aj lokálny (napríklad gentrifikácia štvrte, alebo naopak jej úpadok) a stav samotnej nehnuteľnosti (opotrebovanosť, právne problémy, problémoví susedia).

Nájom je poplatok inému investorovi za to, že prevezme tieto náklady na seba. Nie sú to žiadne „peniaze zadarmo“, čo by vám iste vedelo potvrdiť množstvo prenajímateľov, končiacich na konci roka v minuse. Môže sa stať, že úrok (momentálne na historických minimách) o pár rokov vyletí hore a naopak cena nehnuteľnosti a teda aj nájom bude stagnovať, či dokonca klesať (kvôli zlej ekonomike, ale napríklad aj demografii). V takom prípade výpočty, aké prezentovalo napríklad nedávno SME, budú vyzeráť úplne inak. Po 30 rokoch platenia hypotéky (ak neskrachujete) budete vlastniť nehnuteľnosť, ale jej hodnota bude nižšia ako hodnota alternatívneho aktíva, do ktorého ste mohli

ponúka Čierna nad Tisou 3 izbový byt na predaj - tehlová stavba

Čierna nad Tisou > Byty > 3 izbový byt > Predaj

Cena

3 000,00 EUR

40,54 EUR/m²

KONTAKT NA

Realitná holding...

investovať. Je síce pekné napísať pod tabuľku „za dnešných podmienok“, ale zároveň to má nulovú výpovednú hodnotu, keďže dnešné podmienky sú len dnes a vy máte hypotéku na 30 rokov.

Ilustračný príklad: Ak je na byt s cenou 90 000 vaša hypotéka a energie o 50 eur vyššia ako nájom s energiami a zároveň si odkladáte 50 eur mesačne ako rezervný fond na opravy, máte alternatívnu možnosť investovať asi 100 eur mesačne. Ak si zvolíte nejaký konzervatívny široký akciový index, máte z dlhodobého hľadiska podľa historických dát šancu dosiahnuť výnos okolo 4 %. Po 30 rokoch nájmu by ste si teda ušetrili okolo 70 000 eur. Ak ceny nehnuteľností neklesli, vyhráva jasne hypotéka nad nájomom.

Ale čo ak stúpnu úroky z dnešného minima(!)

povedzme o 2 percentuálne body a stagnujúci trh zároveň nedovolí rast nájomov? Už si zrazu ako nájomník môžete odkladať 200 eur mesačne. Na konci obdobia vaše úspory presiahnu 100 000 eur. Ak sa k tomu vo vašej lokalite s trhom stane o dekádu či dve niečo takéto (obrázok), kúpou bytu ste prerobili nohavice aj s ponožkami.

Vlastníctvo nehnuteľnosti je často správnu voľbou. Ak si chcete budovať svoj hrad od bazény po kuchynskú linku podľa svojich predstáv, finančná bilancia nebude pre vás kľúčovou motiváciou. Ale trhové sily fungujú aj tu a pri hádaní budúcnosti na 30 rokov dopredu si treba aspoň spočítať aj čierne scenáre.

iness.sk, 22.5.2014

EÚ a skryté náklady

Tomáš Forgáč

Európska komisia sa chce bližšie pozrieť na nákupy doplnkov v bezplatných hrách na tablety a mobilné telefóny. Komisár Neven Mimica sa vyjadril, že „zákazníci, hlavne deti, potrebujú lepšiu ochranu pred skrytými nákladmi“. Má absolútnu pravdu.

V tomto momente by tu nejaký bezcitný anarchistický libertarián mohol vylievať nezmysly o infantilizácii ľudí, morálnom hazarde pri povinnom preberaní zodpovednosti alebo o tom ako hodnota dobrej povesti firiem na slobodnom trhu je najlepšou ochranou pred zneužitím dôvery ich zákazníkov. Navyše by mohol zákerne poukázať na niekoľko príkladov toho, ako Apple aj Google opakovane vrátili platby zákazníkom v prípade najväčších nevyžiadanych nákupov ich detí.

Ale my sme konštruktívni a oceňujeme snahu komisného nováčika chrániť zákazníkov proti skrytým nákladom a radi by sme po-

mohli jemu a jeho kolegom a poskytli pár ďalších príkladov, na ktoré by sa mohli pozrieť.

Telekomunikácie

Viviane Reddingovej križiacka výprava proti roamingu prináša úspechy. Roaming o chvíľu skončí v celej EÚ a zdieľanie prepálených fotiek šálok cappuccina na cestách bude konečne lacnejšie. Teda aspoň pre tých, ktorí si môžu dovoliť viac cestovať. Menej očividný je dopad na domáce cenové programy pre tých, ktorí si to dovoliť nemôžu. Roaming je typicky jedna z tých služieb, za ktoré si operátori účtujú väčšiu maržu a v podstate tým dotujú menší zisk na domácom použití mobilov. Keď roaming zmizne, nebudú môcť znižovať domáce ceny alebo investovať do zvýšenia kvality služieb tak rýchlo ako doteraz a keďže táto regulácia dolieha na všetkých rovnako, nebudú mať

ani konkurenciu, ktorá by ich k tomu dotlačila.

Čo by skutočne pomohlo znížiť ceny, je zrušiť nezmyselné licenčné pravidlá, ktoré limitujú konkurenciu a ochraňujú existujúcich hráčov na trhu.

Štrukturálne a kohézne fondy

Bez týchto vysokoefektívnych schém by sme nedosiahli také úspechy vo vyrovnávaní životného štandardu naprieč kontinentom ako verejná toaleta za 65 tisíc eur v dedine s 1250 obyvateľmi (ktorá v zime nefunguje lebo obec nemá na jej vykurovanie). Keby ale zástancovia týchto programov aj našli jeden alebo dva príklady toho, keď sa z nich vybudovalo niečo užitočné, ignorujú pri tom, ako fondy korumpujú politickú triedu ochotnú predat suverenu svoju krajinu za to, aby dosiahli na tieto zdroje. A že už z princípu musia byť tieto schémy neefektívne, keď byrokrati rozhodujú o presune zdrojov medzi miestami vzdialenými tisíce kilometrov a nemajú žiadny záujem na tom, aby tá výmena bola efektívna. Toto je vo veľkom kontraste s výmenou na slobodnom trhu, ktorá musí nutne viesť k obojstrannej spokojnosti, keďže ju obe strany vykonávajú dobrovoľne po zhodnutí, že na nej dosiahnu finančný - alebo iný - benefit.

Ak tieto fondy boli navrhnuté, aby znižovali nerovnosti medzi staršími (a bohatšími) a novšími (a chudobnejšími) regiónmi, prečo potom Andalusia je nielen región s najvyššou nezamestnanosťou v EÚ, rovnako ako v roku 1986, keď Španielsko do únie vstúpilo, ale jeho nezamestnanosť je o 5% vyššia ako vte-

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

dy? Možno preto, že investovali do toho, čo si byrokrati stovky kilometrov ďaleko mysleli, že je pre nich najlepšie namiesto toho, čo by skutočne zvýšilo ich produktivitu?

Poľnohospodárske dotácie

Zjednodušujú život neefektívnym farmárom, o tom nie je pochyb. Čo ale tiež spôsobujú, je zdražovanie cien jedla naprieč kontinentom a zníženie schopnosti afrických pestovateľov súťažiť o podiel na bohatom európskom trhu, čo by ich život nepochybne zlepšilo omnoho viac ako všetka zahraničná pomoc, ktorú tam EÚ poslala. Zrušte dotácie.

Biopalivá

Ich údajný pozitívny efekt na zmenu klímy bol úspešne vyvrátený toľkokrát, že sa nedeme namáhať to opakovať. Ich cena je viditeľná všetkým, ktorí platia palivo za svoje potivo zarobené peniazmi namiesto z tučných plátov zarobených miešaním sa do cudzích záležitostí. Ich skryté náklady sú ešte horšie, pretože po celom svete zaberajú pôdu, ktorá by mohla byť použitá na pestovanie jedla alebo jednoducho zostať vo svojej pôvodnej forme a zabezpečovať tak prostredie pre divokú zver a konzumovať skleníkové plyny.

Energia a životné prostredie

Environmentálna politika zvyhodňujúca tzv. zelenú energiu má skryté náklady v podobe drahších cien za elektrinu v porovnaní so zvyškom sveta, čo znižuje konkurencieschopnosť podnikov a zvyšuje ceny tovarov a služieb pre zákazníkov. Má nulový krátko- alebo dlhodobý efekt na klimatickú zmenu, ale núti priemysel presúvať výrobu mimo

Európy a zvyšuje tak nezamestnanosť. Nižšie zisky alebo dokonca straty pália kapitál, ktorý by mohol byť použitý na inovácie prinášajúce skutočné zvýšenie efektivity strojov a pomôcť tak životnému prostrediu v dlhodobom horizonte.

Uzavretý trh

Keď nové krajiny vstupujú do EÚ, údajne zóny slobodného trhu, musia implementovať nové tarify a clá voči svojim obchodným partnerom mimo EÚ, aby splnili novozdedené pravidlá. To je veľmi príjemné pre chránené odvetvia v rámci EÚ, ale rovnako to chráni zákazníkov pred nízkymi cenami za tovary a služby zvonku.

Grécky horský čaj

bylinný čaj

Zloženie:
vňaf ráňhoja horského (*Sideritis scardica*)

Popis:

Vzhľadom k tomu, že v súčasnosti neexistuje k tejto rastline súvisiace povolené zdravotné tvrdenie podľa článku 13(5) alebo 14(1) a) nariadenia (ES) č. 1924/2006 v platnom znení a/alebo zdravotné tvrdenie uvedené v zozname na webovej stránke Európskej komisie, na ktoré sa vzťahuje prechodné obdobie podľa čl. 28 ods. 5 nariadenia (ES) č. 1924/2006 v platnom znení, nie je možné v súlade s platnou legislatívou použiť v označení, prezentácii a/alebo reklame žiadne zdravotné tvrdenia.

Príprava:

čaj zalejte v pomere 1 čajová lyžička na 0,25 l vriacej vody. Nechajte 10-15 minút lúhovať. Potom precedte.

Regulácie podávania jedla

Žijúc v Singapore si človek zvykne na skvelé jedlo za 3 eurá na každom druhom rohu a diví sa, prečo niečo také nie je možné v Európe. Pre začiatok k tomu prispieva minimálna mzda, ktorú - aspoň zatiaľ - EÚ nediktuje,

resp. jej absencia v Singapore. Ale regulácie, ktoré majú ochrániť konzumentov od toho, čo je známe ako najlepšia taktika na prilákatie nových zákazníkov - otrávenie tých existujúcich - robia podávanie jedla v reštauráciách alebo stánkoch omnoho náročnejšie a drahšie. Drvivá väčšina stánkov v Singapore by musela byť podľa EÚ regulácií zavretá a napriek tomu, počas dvoch rokov stravovania sa v nich sme nemali jediný problém z jedla.

Európska komisia, parlament, súdnictvo

Ich premrštené platy, ich zlaté padáky vo forme stoviek miliónov nekrytých - a nezaslúžených - sľubov po ich odchode; ich drahé výdobytky, ich cirkus presúvajúci sa raz za mesiac medzi Štrasburgom a Bruselom za stovky miliónov eur ročne kvôli pár nacionalistom, ktorí nevedeli prekonať hrdosť a dohodnúť sa, kde by ich onnipotencie mali sedieť za 300 eur denne (nad rámec ich platu samozrejme), všetko to je zlomok v porovnaní s cenou, ktorú vyžadujú implementácie ich rozhodnutí a nápadov.

Ich úrady a pozície nemusia existovať; všetko dobré, čo kedy spravili, by sa dalo dosiahnuť jednou vetou podpísanou všetkými dvadsiatimi siedmymi hlavami členských štátov. Tá veta by mohla znieť: „Ludia, tovary a služby sa môžu presúvať cez hranice všetkých členských štátov bez ďalších podmienok“. A je to, miliardy skrytých nákladov ušetrené.

Autor je korešpondent INESS, žije v Singapore.

iness.sk, 26.5.2014

Plytvanie

Rezort školstva spustil projekt za 28 miliónov eur, ktorého cieľom je ďalšie vzdelávanie a rekvalifikačné e-learningové kurzy zamerané aj na chov kôz, oviec, prípravu minútok či ďalšie remeselné profesie.

Rekvalifikácia je určená pre 5500 ľudí. Vzdelávacie kurzy sú plánované aj na stovky hodín, napríklad len vyučenie cukrára má trvať 300 hodín. Projekt spolufinancovaný z európskeho sociálneho fondu zastrešuje Národný ústav celoživotného vzdelávania

(NÚCV).

Z projektu je na tvorbu e-learningu podľa poslanca Beblavého vyčlenených vyše 12 mil. eur, čo je viac ako ročný výdavok rezortu na školské učebnice na Slovensku. Zákazku v tejto hodnote pritom „vysúťažila“ súkromná firma bez toho, aby prebehla riadna súťaž. Necelých 3 mil. eur je určených na diéty, stravné, či ubytovanie účastníkov programu, čo predstavuje na každého z nich približne 500 eur. Ďalších 9 mil. eur pritom zhltnú

prevádzkové náklady na ministerskú organizáciu a úradníkov, 4 mil. eur sú určené na kampaň, propagáciu a monitorovanie.

NÚCV tento program predstavuje ako „ďalší nástroj politiky zamestnanosti“. Rekvalifikácia je však určená pre ľudí, ktorí v súčasnosti už prácu majú, nezamestnaným teda nepomôže. Je preto otázne, či náklady programu prinesú adekvátnu protihodnotu vo forme zlepšenia situácie na trhu práce.

Práca v ohrození

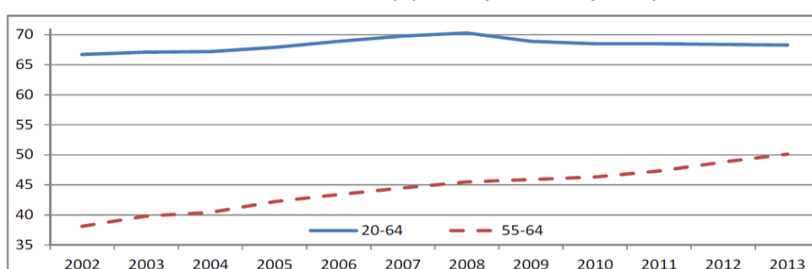
Ján Dinga

Eurostat nedávno zverejnil štatistiku zamestnanosti v krajinách EÚ28. Vyplýva z nej, že v produktívnom veku od 20 do 64 rokov pracovalo minulý rok v EÚ 68,3 % populácie. Je to o dva percentuálne body menej ako v roku 2008.

Najvyššou mierou zamestnanosti v tejto vekovej skupine sa môžu pochváliť Švédsko (79,8 %), Nemecko (77,1 %), Holandsko (76,5 %), Dánsko (75,6 %) a Rakúsko (75,5 %). Naopak, na opačnom konci sa nachádzajú

Celková miera zamestnanosti (%) v EÚ28 podľa vekových skupín

Zdroj: Eurostat

zalo Maďarsko (63,2 %), Taliansko (59,8 %), Španielsko (58,2 %), Chorvátsko (53,9 %) a Grécko (53,2 %). Slovensko sa drží v slabšej polovici rebríčka s mierou zamestnanosti 65 %.

Dôležitejší ako rebríček naprieč krajinami je však trend. Ako si teda viedli jednotlivé európske krajiny vo vývoji zamestnanosti od predkrízových čias dodnes?

Nárastom miery zamestnanosti sa môžu pochváliť len Malta, Nemecko, Luxembursko, Maďarsko*, Rakúsko a Česká republika. Slovensko zaznamenalo nadpriemerný pokles zamestnanosti (zo 68,8 % na 65 %), a zrejme neprekvapí, že na konci rebríčka objavíme najmä krajiny PIIGS s výrazným poklesom zamestnanosti, ktorá v prípade Cypru (zo 76,5 % na 67,1 %), Španielska (z 68,3 % na 58,2 %) a Grécka (zo 66,5 % na 53,2 %) nadobudla skutočne extrémne prepady.

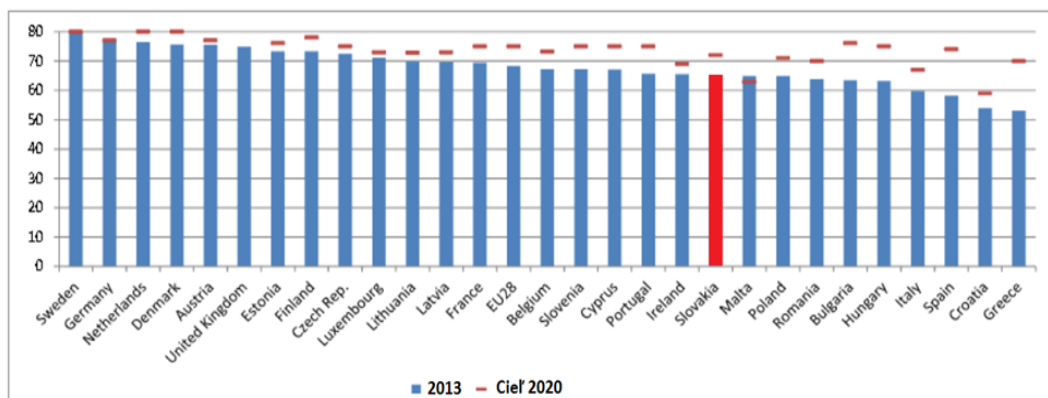
Zatiaľ čo v roku 2008 bolo v súčasnej EÚ28 len 7 krajín s mierou zamestnanosti (20 až 64 ročných) menšou ako 68 %, v minulom roku ich bolo už 15.

Prepady pracujúcich sú však ešte výraznejšie, ak sa na ne pozrieme v absolútnom počte pracujúcich. V roku 2008 pracovalo v EÚ28 v produktívnom veku (15-64) takmer 219 mil. ľudí, o 5 rokov neskôr už len niečo vyše 212 mil. ľudí. V rovnakom období klesla aj ich miera zamestnanosti z 65,7 % na 64,1 %. Absolútny pokles pracujúcich v produktívnom veku (3,0 %) v EÚ tak bol dramatickejší ako relatívny pokles (2,4 %).

Zo štatistík Eurostatu vyplýva, že ťahúňom tvorby pracovných miest bolo Nemecko a Veľká Británia. Celkový príspevok krajín so stúpajúcim počtom pracovných miest (+2,8 mil.) bol však menší ako strata pracovných miest v Španielsku (-3,5 mil.), ktorú ešte zosilnili straty ďalších 19 krajín eurozóny (ďalších -5,1 mil.).

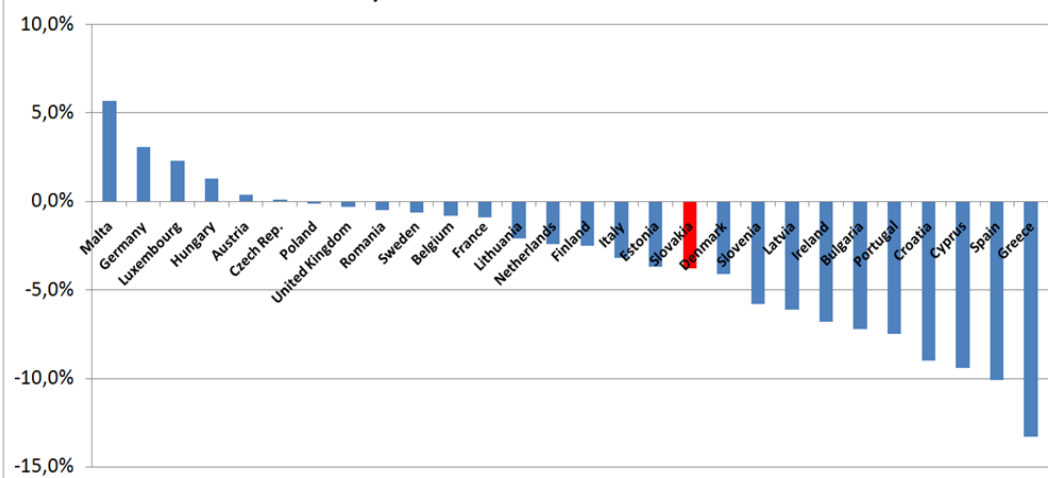
Krajiny EÚ28 si stanovili ambiciózný cieľ zvýšenia zamestnanosti o 6,7 % do roku 2020. Otázkou ostáva, či ostane len pri pekných deklaráciách, alebo krajiny skutočne pristúpia k radikálnym reformám trhu práce. Miera zamestnanosti (20 až 64 ročných) v krajinách EÚ totiž na-

Miera zamestnanosti podľa krajín vo vekovej skupine 20 až 64 rokov

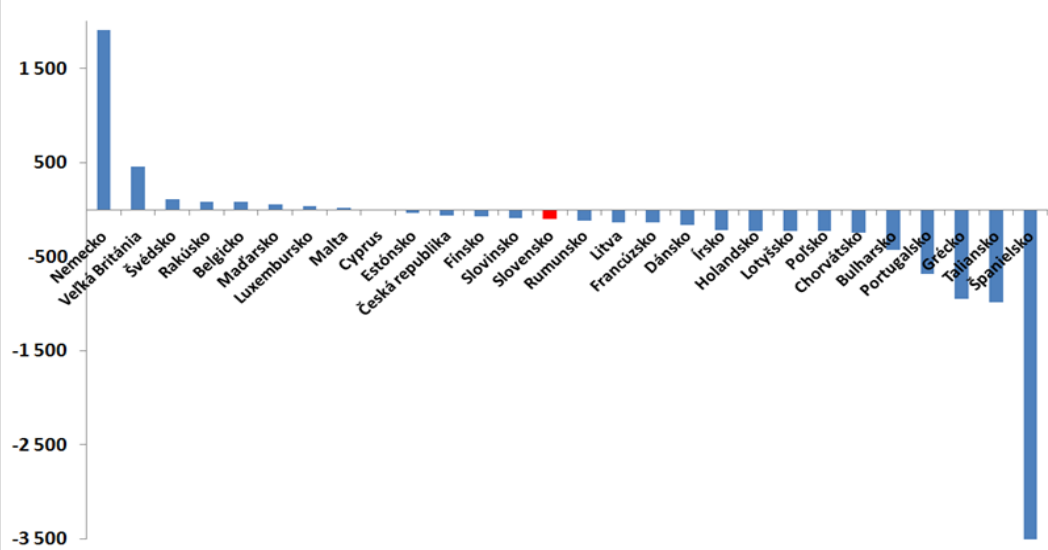
Zdroj: Eurostat

Zmena miery zamestnanosti medzi rokmi 2008 a 2013

Zdroj: Eurostat, vlastné prepočty

Celkový prírastok/úbytok pracujúcich medzi rokmi 2008 a 2013 (v tis. osôb)

posledy medziročne stúpila v roku 2008. Nie príliš pozitívna správa pre milióny ľudí naprieč kontinentom, ktorí si od začiatku krízy len ťažko hľadajú uplatnenie.

*Maďarsko malo v roku 2008 jednu z najnižších mier zamestnanosti, ktorá sa zvyšuje

podstatne ľahšie, ako keď je ekonomika blízko plnej zamestnanosti.

iness.sk, 27.5.2014

Vláda schválila

Návrh Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 - 2020 (23.4.2014)

Stratégia obsahuje viacero opatrení na zvýšenie zamestnanosti, zlepšenie kvality vzdelávania, zvýšenie podnikavosti a zlepšenie celkového sociálneho zabezpečenia mladých ľudí. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2014 vo výške **2 329 565 eur** a v rokoch 2015 a 2016 každoročne vo výške **2 331 380 eur**.

Návrh zákona o sociálnej práci a o podmienkach výkonu niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov (23.4.2014) – Cieľom je podporiť profesionalizáciu sociálnej práce v praxi utvorením štandardných podmienok pre existenciu profesie. Bude potrebné zabezpečiť finančné prostriedky súvisiace so zriadením Komory sociálnych pracovníkov, nakoľko ide o novovznikajúci subjekt. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške **50 512 eur**, v roku 2016 vo výške **116 537 eur** a v roku 2017 vo výške **91 537 eur**.

Správa o spoluorganizovaní 27. svetovej zimnej univerziády 2015 - Granada - Štrbské Pleso - Osrblie (30.4.2014) – Hostiteľskou krajinou 27. svetovej zimnej univerziády 2015 je Španielsko. Nakoľko usporiadateľ nemá vhodné podmienky pre organizovanie niektorých športov, Medzinárodná federácia univerzitného športu oslovila Slovensko k spoluorganizovaniu niektorých súťaží. Celkový vplyv na rozpočet verejných financií bude negatívny, v roku 2014 vo výške **513 000 eur** a v roku 2015 vo výške **128 000 eur**.

Návrh grantového programu pre posilnenie

analytických kapacít vo verejnej správe (7.5.2014) – Cieľom návrhu je vytvoriť grantový program na základe ktorého sa vytvorí mechanizmus, ktorý umožní štátnej správe získať absolventov najlepších vysokých škôl v zahraničí. Na základe doterajších skúseností sa odhaduje, že schéma by mohla byť relevantná pre 4 štipendistov v roku 2014. Celkový vplyv na rozpočet bude negatívny, v roku 2014 vo výške **84 000 eur** a v rokoch 2015 až 2017 každoročne vo výške **100 000 eur**.

Návrh na poskytnutie investičnej pomoci pre Poltár Crystal & Steel, a.s., so sídlom 13. januára, 987 01 Poltár (7.5.2014) – Na realizáciu investičného zámeru požaduje Poltár Crystal & Steel, a.s. poskytnutie investičnej pomoci podporu vo výške **11 800 000 eur**. V súvislosti s investíciou sa vytvorí 400 nových pracovných miest. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude však pozitívny, v roku 2014 vo výške **1 399 147 eur**, v roku 2015 vo výške **32 406 eur**, v roku 2016 vo výške **20 260 eur** a v roku 2017 vo výške **1 802 574 eur**.

Informácia o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za rok 2013 (7.5.2014) – Celkový objem záväzkov spolu na úrovni istiny je k 31.12.2013 vo výške **1,22 mld. eur**. Medziročne došlo k poklesu celkových záväzkov v rezorte zdravotníctva o 37,47 mil. eur.

Správa o oficiálnej rozvojovej pomoci Slovenskej republiky za rok 2013 (7.5.2014) – Slovenská republika poskytla v roku 2013 oficiálnu rozvojovú pomoc v celkovej sume **64 842 480,80 eur**. Najvyšší objem pomoci smeroval do Afganistanu, na druhom mieste je Keňa a tretie je Srbsko.

Návrh zákona o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. (14.5.2014) – Návrhom sa zriaďuje Fond na podporu umenia ako verejnoprávna inštitúcia na podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu. Finančné prostriedky bude fond poskytovať formou dotácie, štipendia alebo pôžičky. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške **200 000 eur** a v rokoch 2016 a 2017 každoročne vo výške **20 000 000 eur**.

Návrh na zapojenie Slovenskej republiky do Fondu Partnerstva východnej Európy pre energetickú efektívnosť a životné prostredie (14.5.2014) – Fond je určený na financovanie investičných projektov v oblasti zlepšenia energetickej efektívnosti a ochrany životného prostredia. Návrh bude mať negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy vďaka príspevku do fondu, v roku 2014 sa predpokladá vo výške **50 000 eur** a v roku 2017 vo výške **200 000 eur**.

Návrh Akčného plánu Národného programu využitia potenciálu dreva Slovenskej republiky (14.5.2014) – Cieľom je zabezpečenie dodávok dreva v meniacich sa prírodných a spoločenských podmienkach, efektívne využívanie dreva, podpora zamestnanosti v lesnícko-drevárskom sektore, podporovanie zhodnocovania potenciálu dreva na báze malého a stredného podnikania a pod.. Celková finančná náročnosť súvisiaca s plnením jednotlivých opatrení bola v nasledujúcich piatich rokoch stanovená na úrovni

pokračovanie na s.10

INESS Publikácie

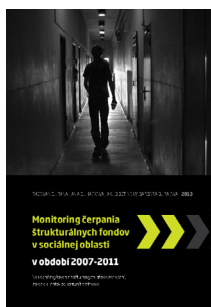
Publikácia s názvom **Atómová hrozba** a podtitulom *Prehnané podnikateľské sebavedomie slovenskej vlády a poskytnuté štátne garancie môžu vyjsť slovenských spotrebiteľov draho* sa venuje sa ekonomickým dopadom plánovanej výstavby Nového jadrového zdroja v Jaslovských Bohuniciach na spotrebiteľov elektriny.

Odvaha na nové sociálne služby predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komunit je nielen hodnotnejšia z pohľadu príjemcov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka.

Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti. Cieľom zvyšovania minimálnej mzdy je znižovanie chudoby a zvyšovanie sociálneho štandardu pracujúcich. INESS pri tejto príležitosti vypracoval publikáciu *Minimálna mzda – účinný nástroj zvyšovania nezamestnanosti*, ktorá sa zaoberá závermi dlhodobého výskumu vplyvu minimálnej mzdy na trh práce, rovnako ako analýzou slovenských dát.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti s podtitulom *Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunit pretrvávajú.* Autori v tejto publikácii pripravili rozsiahlu analýzu využívania štrukturálnych fondov na sociálnu oblasť, identifikovali kľúčové problémy a navrhli možné cesty ich zlepšenia.

54 271 000 eur. Verejné zdroje predstavujú sumu **34 494 700 eur.**

Operačný program Efektívna verejná správa na roky 2014 - 2020 - návrh (14.5.2014) - Operačný program Efektívna verejná správa je program, na základe ktorého bude poskytovaná pomoc z Európskeho sociálneho fondu v programovom období 2014 - 2020 s cieľom vytvoriť podmienky pre poskytovanie kvalitných a dostupných verejných služieb efektívnym spôsobom. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2014 vo výške **6 099 600 eur**, v roku 2015 vo výške **24 215 218 eur**, v roku 2016 vo výške **16 272 970 eur** a v roku 2017 vo výške **17 009 552 eur**.

Operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014-2020 - návrh (14.5.2014) - Materiál Operačný program Ľudské zdroje predstavuje programový dokument pre čerpanie pomoci z fondov EÚ na roky 2014 - 2020 v oblasti vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku **2014 vo výške 31 764 705,71 eur**, v roku **2015 vo výške 247 058 823,71 eur**, v roku **2016 vo výške 291 176 470,23 eur** a v roku **2017 vo výške 399 999 999,94 eur**.

Operačný program Výskum a inovácie -

návrh (14.5.2014) - Materiál Operačný program Výskum a inovácie predstavuje programový dokument pre poskytnutie podpory z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 - 2020 v oblasti zameranej pre inovácie a podporu zvýšenia efektívnosti a výkonnosti systému výskumu a vývoja. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku **2014 vo výške 18 321 968 eur**, v roku **2015 vo výške 114 316 317 eur**, v roku **2016 vo výške 235 397 008 eur** a v roku **2017 vo výške 305 758 060 eur**.

Program rozvoja vidieka SR 2014 - 2020 - návrh (14.5.2014) - Program je dokumentom národného charakteru, na základe ktorého bude poskytovaná pomoc z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka v programovacom období 2014-2020 prostredníctvom súboru opatrení zoskupených okolo 6 priorít rozvoja vidieka. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku **2014 vo výške 34 450 817 eur**, v roku **2015 vo výške 67 531 200 eur**, v roku **2016 vo výške 81 856 000 eur** a v roku **2017 vo výške 89 530 000 eur**.

Integrovaný regionálny operačný program 2014 - 2020 - návrh (14.5.2014) - Cieľom programu je zlepšenie kvality života a podpora udržateľného poskytovania verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný

územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku **2014 vo výške 1 600 000 eur**, v roku **2015 vo výške 20 060 000 eur**, v roku **2016 vo výške 51 570 000 eur** a v roku **2017 vo výške 71 400 000 eur**.

Návrh operačného programu Technická pomoc na programové obdobie 2014 - 2020 (14.5.2014) - Operačný program Technická pomoc je programovým dokumentom na programové obdobie 2014 - 2020 pre oblasť prípravy, riadenia, monitorovania, hodnotenia, informovania a komunikácie, vytvárania sietí, vybavovania sťažností, kontroly a auditu. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku **2014 vo výške 24 690 815,30 eur**, v roku **2015 vo výške 25 921 569,41 eur**, v roku **2016 vo výške 27 168 688,24 eur** a v roku **2017 vo výške 28 398 455,30 eur**.

Návrh centralizácie a rozvoja dátových centier v štátnej správe (21.5.2014) - Zámerom centralizácie a rozvoja dátových centier v štátnej správe je rozvoj cloudu a cloudových služieb, ktoré by malo prebiehať v dvoch etapách. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku **2014 vo výške 6 308 907 eur** a v rokoch **2015 až 2017 každoročne vo výške 35 714 286 eur**.

Obavy zo skupovania pôdy cudzincami sú zbytočné (rozhovor)

Martin Vlachynský

Končí sa desaťročný zákaz predaja pôdy cudzincom a začínajú sa obavy. Vláda pripravuje zákon na ochranu pôdy, ale ten možno poškodí samotných vlastníkov.

Martin Vlachynský (30) z Inštitútu ekonomických a spoločenských analýz INESS hovorí, že pôda sa nedá odniesť a kupovania sa neobáva.

Od 1. mája sa skončil desaťročný zákaz predaja pôdy cudzincom. Ten začal platiť po vstupe Slovenska do Európskej únie a mal zabrániť rozpredaniu pozemkov. Hrozí teraz rozpredávanie?

Desaťročný zákaz bol len formalitou, dal sa ľahko obísť. Ak cudzinec chcel na Slovensku pôdu, tak si kúpil alebo založil slovenskú eseročku a dostal sa k pôde cez ňu podľa ľubovôle. Prichádzali najmä dánski farmári, ale neexistujú žiadne oficiálne čísla, koľko cudzinci takto vlastnia.

Nie sú ani odhady?

Reality odhadujú 2 až 3 percentá, čiže cudzinci kúpili mizivé množstvo slovenskej pôdy. Nemyslím si, že odstránenie formálnych bariér po prvom máji májako extra naláka cudzincov, aby nás skupovali. Pôda je investícia so svojimi výhodami aj nevýhodami. Nedá sa odviezť, je pomerne silne regulovaná, takže pre investorov nejde o obchod, na ktorý by

sa od mája hromadne všetci vrhli.

Čo myslíte tým, že je silno regulovaná?

Pri obavách, že pôdu skúpia cudzinci, je v pozadí aj myšlienka, že ich premenia na stavebné parcely a ornej pôdy začne ubúdať. Lenže zmena na stavebné pozemky je plne pod kontrolou verejných inštitúcií, nikto nemôže prísť a na roli si postaviť fabriku alebo obchod.

Nie je sa teda čoho báť?

Strach ľudí o pôdu je prirodzený, ale stačí sa pozrieť na čísla o zastavanosti z rokov 2003 až 2012, keď bol najväčší stavebný boom. Vtedy vyrástli stavby na 80 štvorcových kilometroch ornej pôdy, čo je 0,3 percenta jej celkovej rozlohy na Slovensku. Omnoho viac pôdy sa zmenilo na iné plochy, ako je stavebná. Ľudia vyjdú z mesta a vidia tie sateľity na bývalých roliach, no celková rozloha, ktorá sa zmenila na stavby, naozaj nebola zásadná. Je scestné myslieť si, že teraz príde nejaký cudzinec, skúpi tri percentá polí a zastavia ich, ak sa to nestalo ani v dekáde najväčšieho hospodárskeho rastu v histórii.

Je obava, že ornú pôdu premenia na stavby, ale vláda zároveň pred rokmi schválila zákon, podľa ktorého môže pôdu ľuďom vyvlastniť, lebo na nej chce napríklad diaľnicu...

Presne, čiže pri investíciách, o ktorých rozhodne vláda, sa môže použiť aj taký extrémny nástroj - vyvlastnenie pôdy a jej premena na stavebný pozemok. Ale iné investície chce vláda blokovat'. Absurdný pohľad.

Vláda sa tvári, že chce chrániť pôdu pred cudzincami, a navrhla nový zákon o kupovaní poľnohospodárskych pozemkov, ktorý by platil od leta. Ozvali sa však oponenti, že zákon poškodí aj existujúcich vlastníkov pôdy. Napríklad pri pôde s rozlohou nad 2-tisíc štvorcových metrov sú sprísnené podmienky predaja a pri rozlohe nad 10-tisíc metrov ešte tvrdšie.

Ak zákon schváli tak, ako ho teraz navrhuje vláda, vlastníkov pôdy poškodí. Predstavte si, že ste starnúci farmár, ale už nevládzete a chcete skončiť, ísť do dôchodku. Máte však synovca, ktorý by sa rád stal farmárom. Vy by ste mu svoju farmu aj s napríklad troma hektármi pôdy chceli posunúť. Lenže zákon, ktorý predkladá vláda, hovorí - pôdu môže kúpiť človek, ktorý je farmár. Keďže synovec nie je farmár, narazíte na problém.

Na aký?

Predtým, ako by ste predali pozemok, museli by ste svoj zámer ohlásiť na miestnej tabuli, nahlásiť to do registra. Keby šlo o väčší pozemok, museli by ste dať informáciu aj do regionálneho periodika, čiže napríklad okres-

ných novín. Najskôr by ste museli ponúknuť pozemky farmárom zo svojej dediny, a ak do určitého času neprejavia záujem, potom by ste ju museli ponúknuť farmárom z okolitých dedín. Až keby ani oni neprejavili záujem, potom ju môžete predať niekomu inému.

Ak by prejavili záujem farmári zo susedných dedín, musel by som ju predať im?

Áno, ale ani to by ešte nebolo úplne jednoduché. Lebo záujemca by musel od okresného úradu dostať osvedčenie o spôsobilosti legálne nadobudnúť pôdu.

Čože? Osvedčenie, že si môže kúpiť roľu?

Áno, musel by byť najmenej tri roky farmárom a najmenej desať rokov občanom Slovenskej republiky. Keby sa taký nenašiel, až potom by ste pôdu mohli predať iným ľuďom. Týka sa to, samozrejme, väčších plôch ornej pôdy, nešlo by o parcely s rozlohou do 2-tisíc štvorcových metrov.

To vyzerá na neuveriteľnú mašinériu.

Áno, lebo keby ste naozaj chceli posunúť majetok synovcovi, ktorý farmárom nie je, a teda nebol by podľa zákona „spôsobilý“, museli by ste počkať, či nepríde v zákonom stanovenom termíne niekto „spôsobilý“. Ak by prišiel farmár sused, že on by vašu pôdu chcel, museli by ste ju predať jemu.

Ako je to s cenou? Bude farmár musieť predať za cenu, ktorá je nejako vopred určená?

V predchádzajúcej verzii zákona sa písalo, že cena má byť obvyklá v oblasti, čiže tabuľková. Z najnovšej verzie návrhu zákona, ktorý vláda prerokovala minulý týždeň, táto veta vypadla. Môj neprávnický výklad je, že ak chcete pôdu predať, môžete dať akúkoľvek cenu, lenže tá musí platiť pre všetkých. Keď príde za vami sused farmár, nemohli by ste mu ponúknuť hektár napríklad za 5-tisíc a synovcovi za tisíc. Museli by mať obaja rovnaké podmienky. Keby sused farmár nemal záujem za 5-tisíc na hektár, tak po uplynutí určitej lehoty by ste ju museli synovcovi predať za takú istú cenu.

A čo keby som chcel synovcovi pôdu darovať?

Prichádzame k najväčšej absurdite zákona. Sused farmár by mohol prísť a povedať – ale ty ju musíš darovať mne, lebo ja som farmár a spĺňam podmienky, kým tvoj synovec ich nespĺňa.

Zákon teda spôsobí aj to, že keď napríklad Košičan zdedí pôdu v okrese Trnava a nevie ju využiť, lebo je stovky kilometrov ďaleko, tak ju nebude môcť predať, komu chce?

Presne tak. Najskôr musí vyvesiť ponuku na tabuľu, do regionálnych novín a čakať, či sa ozve niekto z farmárov. A nemusíte ani deť, veď je mnoho starších ľudí, ktorým vrátili pozemky z bývalých JRD a oni ich využiť nevedia. Je to však pre nich dosť podstatný majetok, no zákon im výrazne obmedzí prá-

vo disponovať ním.

Politici hovoria, že zákonom chcú pôdu chrániť, aby sa nerozpredávala hocikomu. Čo si myslíte vy? Prečo ho chcú naozaj?

Budeme špekulovať – keď ľuďom v dedinách vrátili JRD pozemky, boli extrémne rozdrobené. Rodina má napríklad desať árov, no nemajú jeden štvorec, sú rozbité hoci aj na dvadsať kúskov. Keď sa pozeráte na mapy, ako keby ste videli puzzle. Pôdu často vlastní starí ľudia. A aj vinou rozdrobenosti, ktorú už starší neriešia, sa pôda v niektorých regiónoch prenajíma existujúcim družstvám za neuveriteľne malé peniaze. Prípadný vstup nových farmárov by do značnej miery ohrozil model biznisu pre tieto družstvá.

Čím?

Ak by sa začalo s pôdou obchodovať, ľudia by si začali uvedomovať jej hodnotu. Už by neboli ochotní prenajímať ju družstvu za pár centov. Zrazu by prišiel farmár, napríklad aj dánsky, a ponúkol by za prenájom alebo predaj viac. Existujúce družstvá by sa dostali pod tlak, prichádzali by o veľmi lacný zdroj pôdy. Veď dnes sa im pôdu vôbec neoplatí kupovať, prenajímajú si ju naozaj neuveriteľne lacno od množstva drobných vlastníkov.

Ale to by znamenalo, že vláda chce zákon, ktorý obmedzuje konkurenciu, a drobní vlastníci tým prichádzajú o peniaze za slušný prenájom alebo za predaj.

Neviem, či ide o skutočný zámer vlády, alebo nechcený dôsledok, ale navrhovaný zákon to naozaj spôsobí. Pomôže opevniť sa existujúcim hráčom na trhu s pôdou.

V zahraničí majú podobné zákony?

Áno, v Maďarsku riešili zákon ešte tvrdšie, pôdu si nemohli kupovať právnické osoby, iba fyzické, a len maďarskí občania. V Litve chcú o podobnej otázke referendum, hoci zákaz predaja cudzincom by porušil právo EÚ.

Obavy teda nie sú len na Slovensku?

Nejde o slovenskú špecialitu, ale dodnes som ešte stále nepočul argument, aké zlo by napáchali cudzinci, ak by si kúpili a využívali pôdu. Treba si uvedomiť ďalšiu absurditu – cudzinec by si aj naďalej mohol kúpiť existujúci poľnohospodársky podnik. Čiže ak by mal záujem o slovenskú pôdu, bez problémov sa k nej dostane. Zahraničný investor by nekupoval pol hektára, ale desiatky alebo stovky hektárov a vtedy sa mu oplatí investovať do kúpy celej firmy. Vláda možno deklaruje, že zákon má zabrániť cudzincom dostávať sa k pôde, ale tie zábrany budú len formálne.

Argument je napríklad potravinová sebestačnosť. Slovensko je čoraz menej potravinovo sebestačné. Nestačí tento dôvod, prečo nepredávať pôdu cudzincom?

Termín „potravinová sebestačnosť“ považujem za nezmyselný, lebo nikdy nemôže-

me byť sebestačný. Poľnohospodári predsa potrebujú naftu do kombajnov a traktorov, potrebujú náhradné dielce, pneumatiky, hnojivá, železo. Keby nás odstavili od ropy, Slovensko by mohlo byť jedno veľké pole a aj tak by sme sebestační neboli, ani keby všetci ľudia chytili motyky a išli obrábať zem. Keď sa pozrieme na históriu hladomorov, nájdeme Ukrajinu, Čínu, Severnú Kóreu a práve tieto krajiny sa snažili o sebestačnosť. Mali štátne vlastníctvo pôdy, boli typicky poľnohospodárske, napriek tomu zažili najväčšie hladomory v dejinách.

Ako je to možné?

Cieľom nie je produkovať všetko doma, ale produkovať niečo lepšie ako ostatní. V tom slovenské poľnohospodárstvo zlyháva. Produktivita meraná počtom dobytka, tonami pšenice na obyvateľa je nízka. Podľa čísel sa zdá, že nejaký problém s poľnohospodárstvom máme, ale nie v tom, či produkujeme všetko, čo potrebujeme. Keby sme boli špičkoví napríklad v produkcii jablák, pestovali by sme len jablká a všetko ostatné by sme dovážali, nepovažoval by som to za problém. Deľba práce a medzinárodný obchod je najlepším spôsobom na rast blahobytu. Pravda však je, že slovenskému poľnohospodárstvu sa nedarí.

Z akých príčin sa nedarí?

Jedným z dôvodov je spoločná poľnohospodárska politika Európskej únie. Roľníci v starších krajinách EÚ ešte stále dostávajú vyššie platby a problémom je aj samotné fungovanie systému. Farmár neprodukuje tak, aby uspokojil zákazníka, ale tak, aby maximalizoval svoje priame platby. Sú tabuľky, koľko môže byť kráv na hektár pastviny, a ak chce byť finančne úspešný, je nútený vyskladať si produkciu s čo najvyššími priamymi platbami.

Ako si ich vyskladá?

Napríklad je pastvina, na ktorej je 50 kráv. Farmár by bez problémov mohol pridať ďalších 20, ale nemôže, lebo priame platby a pravidlá má na takú a takú rozlohu stanovené na 50. Za žiadnu kravu navyše nedostane ani cent, čo je preňho nevýhodné. A slovenský farmár dostane ešte menej peňazí. Systém je veľmi zlý v celoeurópskom meradle.

Nechystajú sa nejaké zmeny?

Už dvadsať rokov sa debatuje ako ďalej. Teraz sa mení model, ale stále nie je dobrý. No problémy máme aj doma, najmä v pretrvávajúcom socialistickom myslení. Pred pár mesiacmi ministerstvo pôdohospodárstva vydalo koncepciu do roku 2020 a v nej boli na kus presne vyčíslené počty nosníc na Slovensku. Je absurdné robiť plány, že v roku 2020 bude na Slovensku napríklad 27 319 815 sliepok. Nepotrebujeme nezmyselné čísla, ale inovácie a menej byrokracie. Pamätáte si, čo sa dialo, kým konečne schválili

predaj z dvora? Koľko to trvalo a aké boli problémy? Napriek tomu, že pre malého farmára je predaj z dvora najprirodzenejší spôsob zárobku. Dnes podobne bojuje s byrokraciou debničkový predaj.

Keby však prišla ešte hlbšia kríza, je dôležité, aby roľníci v štáte dokázali vypestovať potraviny. Prečo by sa inak o to snažili ostatné krajiny?

Kde by ste sa báli viac hladomoru – v Severnej Kórei, čo je poľnohospodárska krajina, alebo v Hongkongu, ktoré pestuje minimum plodín? Väčšina ľudí, ktorí poznajú realitu, by určite odpovedala, že v Severnej Kórei. Historicky tušime, že tam je väčšia pravdepodobnosť hladovania. Dostatok potravín nie je len technická funkcia, že zasadím, vyrastie a mám. Hladu zabráni fungujúca ekonomika, a nie to, či zasejete na iksypson hektároch pôdy. Ak začínajú zlyhávať iné časti ekonomiky, zlyháva aj poľnohospodárstvo. Neexistuje, že bude sebestačnosť a zároveň nefungujúca ekonomika. Ak nebudeme mať peniaze na ropu, traktory, hnojivá, tak môžeme mať polí, koľko chceme.

Čo je teda sebestačnosť?

Kompletný proces od postavenia hál pre sliepky, kúpenia kombajnov až po distribúciu do obchodov. Vo Venezuele v posledných mesiacoch ľudia stoja v ohromných radoch pred prázdnyimi obchodmi. Nie preto, že by z roka na rok prestali existovať polia a prestali ich obrábať. Tam zlyhalo celé hospodárstvo. Refázec od vypestovania plodiny po hotové jedlo na tanieri v domácnosti je dlhý a komplikovaný. Ak bude fungovať, máme záruku,

že na tanieri sa potraviny dostanú.

Je vôbec slovenská pôda taká lukratívna, že hrozí skupovanie zahraničnými investorami?

Ja by som vôbec nehovoril o hrozbe, veď zahraniční investori vlastnia u nás fabriky, akcie, dlhopisy, domy a nevidím dôvod, prečo by mala byť pôda nejako špeciálna. Odniesť sa nedá, a ak cudzinec kúpi zem preto, že chce byť na nej roľníkom, pre nás je to len dobre. Prinesie zahraničné know-how, nové postupy, technológie. Na Slovensku na 40 rokov vymrel pojem farmár. Mali sme družstvá, ale farmár bol raritou. Bude len dobre, ak cudzinci prídu a ukážu nové prístupy. Aj v poľnohospodárstve treba ísť s dobou a neustále inovovať. Či už sú to nové produkty ako špargľa, alebo nové postupy napríklad v biopestovaní.

Existuje na Slovensku veľa neobrábanej pôdy?

Ladom leží len pár percent, ale presné číslo si z hlavy nespomeniem. Porovnajme si iné čísla – v čase najväčšieho stavebného boomu za desať rokov zastavali 0,3 percenta pôdy. Na Slovensku v súčasnosti na 10 percentách ornej pôdy pestujeme technické plodiny, najmä repku olejnú a slnečnicu. Z veľkej časti ich pestujeme kvôli biopalivám. Na jednej strane je strach, čo urobí s našou produkciou potravín pár desiatin percenta, a na druhej strane máme desať percent niečoho, čo robíme kvôli „zelenej politike“ prichádzajúcej z Európskej únie. Pri porovnávaní rizík to z hľadiska produkcie potravín považujem za omnoho horšie.

Od slovenských roľníkov počuť najmä sťažnosti. Majú naozaj taký ťažký život?

Všetci majú dôvod na sťažovanie vinou spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ, ktorá nadrža starším členom. Ani jedna slovenská vláda však nemala snahu hľadať spojencov a tlačiť na reformu európskej politiky. Toto by mali robiť politici namiesto vymýšľania zákonov na obmedzenie predaja pôdy. A problém je aj v mnohých poľnohospodároch, ale ako im budete niečo vyčítať, keď 40 rokov fungovali JRD tak trochu zvláštne?

Ako fungovali?

Poviem príklad – môj známy robil výkupcu v konzervárňach. Vždy museli nabráť plné auto konzerv a jazdili na družstvá vykupovať ovocie. Konzervami uplácali predsedov družstiev, aby im láskavo dodali nejaké ovocie na ďalší rok. Poľnohospodári neboli vystavení tlaku, nemuseli hľadať odbyť, nepotrebovali nachádzať nové technológie, nové plodiny. Žili v inom systéme, kde zase oni museli prosieť, aby im dodali nový traktor alebo strechu na maštal. No odrazu sa objavilo trhové prostredie, onedlho sa otvorili hranice, potraviny sa začali dovážať aj zo zahraničia a mnohé družstvá mali problém prispôsobiť sa. Prispôsobili sa tí šikovnejší a poznám aj roľníkov, ktorí nemajú problém s odbytom, prosperujú, majú ťah na kvalitu. Ale ešte som nevidel odvetvie, ktoré by sa nesťažovalo. Je však dôležité, aby nespokojnosť prinášala konštruktívne riešenia, nie nové obmedzenia, zákazy a regulácie.

Richard Filipko

Život, 18/2014

INESS hodnotil programy do eurovolieb

INESS hodnotil volebné programy najväčších politických strán, s ktorými sa uchádzajú o priazeň voličov v blížiacich sa voľbách do Európskeho parlamentu.

Známky a hodnotenie jednotlivých programov nájdete na [stránke tu](#). Ako konštatujeme v závere, z programov najviac vytrčajú strany SaS a NOVA, ktoré ponúkajú systematický a komplexný náhľad na hlavné európske témy. Niektoré strany nie úplne pochopili, aké témy sú na európskej úrovni kľúčové, iné program vyslovene odflákali.

Hodnotenie sme po pár dňoch doplnili o dve

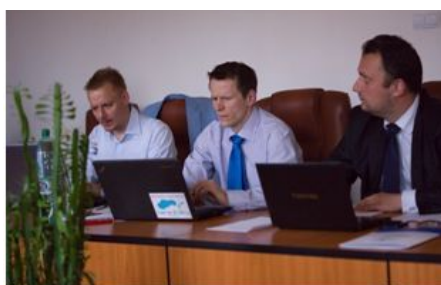
strany. Program Smer-SD do eurovolieb sa na webe zjavil v čase vydania nášho hodnotenia. Nie práve kultivovaný formát dokumentu nabáda k úsmevnej konšpirácii, že vydaniu programu „napomohol“ telefonát INESS s prosbou o logo strany pár hodín pred jeho zverejnením.

Program SNS sme pôvodne nenašli. Národniari nás zase obratom informovali (ku cti im slúži, že priateľskou a profesionálnou formou), že program zverejnili, akurát my sme ho nenašli, keďže sa na stránke nachádzal pod názvom Popradské memorandum.

INESS na konferencii Scientia Iuventa

Radovan Ďurana predniesol príspevok s názvom Vlastník neznámy na konferencii Scientia Iuventa 2014, ktorá sa uskutočnila 24.4.2014 na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Radovan Ďurana bol tiež členom komisie, ktorá hodnotila príspevky Ph.D študentov v sekcii Verejných financií.

Jeho prednášku si môžete stiahnuť [na tomto linku](#).

Prečo je ekonomický rast ako Mona Lisa?

V pondelok 19.5. 2014 sa v KC Dunaj v Bratislave uskutočnila prednáška slovenského ekonóma pôsobiaceho v Amerike Dalibora Roháča, ktorý prijal pozvanie INESS porozprávať o príčinách hospodárskeho rastu a faktoroch, ktoré naň (ne)pravdepodobne vplyvajú.

Prudký hospodársky rast, ktorý nastal s rozvojom kapitalizmu, je zdrojom dnešného bohatstva spoločnosti, ale tento motív sa v diskusiách o nerovnosti a majetkových rozdieloch stráca. Preto je potešujúce, že hľadisko frekventovaného kultúrneho bratislavského spotu bolo takmer zaplnené a po prednáške nasledovala živá diskusia. Na stránkach INESS vám čoskoro prinesieme aj sprievodný text k prednáške od Dalibora Roháča.

Dalibor Roháč je akademik a výskumník jedného z najvýznamnejších ekonomických think tankov sveta, amerického CATO Institute. Je členom oddelenia Center for Global Liberty and Prosperity, pôsobí tiež ako Economics Fellow v najstaršom londýnskom think tanku Institute of Economic Affairs, pracoval v úrade prezidenta Českej republiky, ako výskumný spolupracovník pôsobí v bruselskom Centre for the New Europe a pôsobil tiež na Oxfordskej univerzite.

Prednáška sa uskutočnila vďaka podpore Nadácie Friedricha Naumanna.

Friedrich Naumann
STIFTUNG **FÜR DIE FREIHEIT**

Cena štátu na Strednom Slovensku

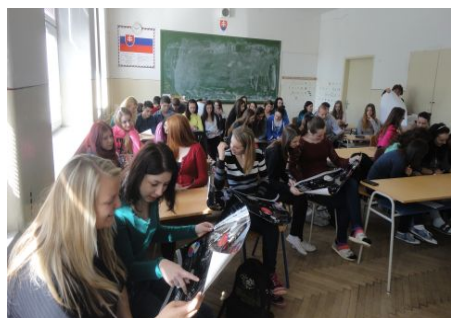
Ján Dinga prednášal o Cene štátu a mýtoch vo verejných financiách v dňoch 5. - 7. mája 2014 pre spolu vyše 200 študentov a učiteľov v mestách na Strednom Slovensku.

Prednášky v Žiari nad Hronom, Tisovci, Hn-

úšti, Rimavskej Sobote, Želiezovciach a Vrábľoch sa stretli s veľkým záujmom u študentov, ale aj učiteľov. Už tradične zaujala a diskusiu rozpútala téma odvodov, Sociálnej poisťovne, minimálnej mzdy, ale aj sociál-

nych dávok pre Rómov.

Ak máte aj vy záujem o prednášku o Cene štátu, napíšte na ucitel@cenastatu.sk alebo jana.kostovcakova@iness.sk

Národný konvent mladých

V pondelok 5. mája sa v historickej budove Národnej rady uskutočnilo plenárne zasadnutie národného konventu mladých. Na pozvanie organizátorov sa druhého diskusného panelu na tému Súčasný výzvy európskej integrácie zúčastnil aj zástupca INESS Martin Vlachynský.

Spoludiskutujúcimi boli Peter Javorčík, štátny tajomník MZV pre európske záležitosti,

Maria Dokupilová, členka predstavenstva European Youth Forum a Ondrej Sočúvka, evanjelizátor internetu zo spoločnosti Google.

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Keď zmizne polícia

Poskytovanie ochrany býva často vyčleňované ako niečo, čo trhu nemôže alebo nedokáže zabezpečiť. Pritom potreba ľudí byť chránení (alebo sa o to aspoň pokúšať) pred fyzickou agresiou je prirodzená – a odpoveď na túto potrebu sa prirodzene v spoločnosti aj formuje.

Nedávny prípad, keď obyvatelia Ukrajiny prispievali na vybavenie svojej (značne podvyživej) armády pomocou darcovských SMSiek, je skôr perličkou. Zaujímavejší príklad spontánnej organizácie obrany nájdete v Mexiku.

Katastrofálna bezpečnostná situácia v niektorých federálnych štátoch Mexika je všeobecne známa. Vraždy, únosy a znásilnenia zo strany kartelov sú tu na dennom poriadku a štátna polícia, ak nie je do diania priamo „zapojená“, sa drží v ústraní. Niektoré oblasti sú kompletne pod kontrolou niektorého z kartelov. Potenciálnymi obeťami sú pritom všetci, od bohatých veľkostatkárov, až po chudobné vrstvy. Obzvlášť zlá je situácia v štáte Michoacan, kde je viacero miest pod kompletnou kontrolou kartelov.

Niektoré oblasti Mexika zažívajú v posledných dvoch rokoch rozmach spontánnej domobrany, v krajine známej pod názvom auto defensa. Ozbrojené skupiny obyvateľov začali vytlačovať gangy z niektorých miest, opevňujú dediny, zriaďujú vlastné väzenia a

organizujú súdy. Na obsadené územia zvládajú nazad statkárov, ktorí z fariem väčšinou utiekli. Okrem rozbehnutia miestnych ekonomík aj priamo finančne podporujú domobranu.

Boje auto defensy s kartelmi nie sú žiadnymi krčmovými bitkami, ale často mnohohodinové prestrelky. Iniciátormi vytvorenia obranných zoskupení sú neraz ženy. V posledných mesiacoch prechádzajú do ofenzívy a postupne vytlačujú kartely z teritórií. Otázne je, aký postoj k tejto činnosti zaujme federálna vláda. Auto defensa sa už niekoľko krát stretla v otvorenom konflikte so štátnou políciou, či armádou. V niektorých prípadoch dokonca nečinnú políciu z mesta vyhnala. Na druhej strane, v niektorých oblastiach postupujú spoločne. Vláda na „oslobodených“ územiach požaduje, aby domobrana zložila zbrane. Tá to však odmieta, pretože sa bojí návratu kartelov a ich pomsty.

ANTI MARKET

Regulovanie profesií naprieč Európou

Jednou z prekážok znižovania nezamestnanosti a rozvoja pozitívneho pôsobenia konkurenčných síl na trhu práce sú zákonné obmedzenia možnosti vykonávať určité práce. Pred nedávnym do platnej legislatívy na Slovensku vstúpil nový zákon, podľa ktorého sociálnu prácu môže vykonávať len človek, ktorý ju aj vyštudoval. Objavil sa aj návrh, povoliť účtovanie len kvalifikovaným účtovníkom.

Databáza zverejnená na stránke Európskej komisie poskytuje prehľadné štatistiky regulovaných povolání v rámci Európy. Regulovaným povoláním je chápaná taká činnosť, pre vykonávanie ktorej sú právnymi predpismi členského štátu EÚ predpísané určité požiadavky, bez splnenia ktorých nemôže osoba toto povolanie vykonávať (napr. stupeň a odbor vzdelania, prax, zdravotná spôsobilosť atď.).

Ich počty sa medzi jednotlivými krajinami výrazne líšia. Medzi krajinou s najnižším počtom regulovaných povolání, Estónskom, a s najvyšším, Českom, je rozdiel až 353 povolání. Dobré sa umiestnili pobaltské štáty, ale aj napríklad Švédsko či Fínsko. U týchto krajín drvivú väčšinu regulovaných povolání tvorí sektor zdravotníctva a sociálnych služieb, kde sú pravidlá do značnej miery zjednotené pre celú EÚ.

Prvé tri priečky v rebríčku najväčších regulátorov obsadili tri krajiny V4. Slovensko sa umiestnilo na treťom mieste s počtom 304 regulovaných povolání. Najviac regulovaných je v sektore zdravotníctva a sociálnych služieb, v sektore verejných služieb a vzdelávania či v sektore podnikateľských služieb.

Pri porovnaní podielov jednotlivých sektorov medzi krajinami V4 veľké podobnosti (okrem zdravotníctva) nenájdeme. Slovensko je obzvlášť aktívne pri regulovaní sektora verejných služieb a vzdelávania, kde s podielom 22 % regulovaných povolání dosahuje nielen na vrchol vo V4 ale aj v celej EÚ. Maďarsko je druhé za Nórskom so 14 % v regulovaní stavebníctva a Poľsko má svoje prvenstvo v doprave s 23,8 % podielom. Česká republika je na vrchole práve v absolútnych číslach, ako krajina s najvyšším počtom regulovaných profesií.

Nízky počet regulovaných povolání vo viacerých (často veľa veľmi vyspelých) štátoch preukazuje, že takéto regulácie nie sú nutné a množstvo formálnych požiadaviek na to, aby človek mohol dané zamestnanie vykonávať je nadbytočné. Tieto opatrenia znižujú konkurenciu na trhu tým, že zabraňujú ľuďom hľadať si prácu v odvetviach, v ktorých nespĺňajú štátom stanovené požiadavky.

Napriek tomu, že v rebríčku počtu regulovaných pozícií sme takmer na špici, na základe návrhov v úvode článku sa zdá, že mierime ešte vyššie. Otázne je, či toto je tá štatistika, v ktorej chceme byť najlepší v celej EÚ.

Grafy nájdete v tomto čísle na strane 3 v rubrike Porovnanie.

MARTIN ŠTEFANKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popisala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

Táto e-kniha vydaná INESS je dostupná na našej stránke iness.sk a v internetovom kníhkupectve Martinus za 2,80 Eur.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline?

Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom, ktorú si v INESS môžete zakúpiť za 3,99 eur.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Slovenské vydanie: (c) TRIM Broker a INESS
Rok 2011, 160 strán

Knihu si môžete za cenu 9,50 Eur zakúpiť v INESS alebo v obchode vo vašom meste.